JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
25 päivänä lokakuuta 2001 [1]

1. Tämä Tribunal du travail de Monsin (Belgia) esittämä ennakkoratkaisupyyntö koskee asetuksen N:o 1408/71 [2] ja erityisesti sen 46 a ja 46 b artiklan — jotka koskevat vanhuusetuuksien tai jälkeenjääneiden etuuksien pienentämistä koskevia säännöksiä ja näihin etuuksiin sovellettavia päällekkäisyyden estäviä sääntöjä — tulkintaa.

I Tosiseikat ja pääasian käsittelyn vaiheet

3. Insalaca teki 28.10.1997 ONP:lle hakemuksen jälkeenjääneen eläkkeen ja vanhuuseläkkeen saamiseksi Belgian palkattujen työntekijöiden järjestelmästä. Hän oli ollut leski vuodesta 1981 lähtien, ja hän sai tuosta ajankohdasta alkaen myös Italian maksamaa jälkeenjääneen eläkettä.

2. Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Caterina Insalaca ja Office national des pensions [3] ja joka koskee yhtäältä belgialaisten vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen sekä toisaalta sellaisen italialaisen jälkeenjääneen eläkkeen summan enimmäismäärän laskemista, jota kantaja voi jälkeenjäävänä puolisona vaatia.

4. Vastaaja myönsi kantajalle 17.3.1998 tekemällään päätöksellä 1.12.1998 alkaen vanhuuseläkkeen, jonka määrä oli 248 751 Belgian frangia (BEF) vuodessa.

5. ONP vahvisti 2.7.1998 Insalacalla olevan oikeus saada jälkeenjääneen eläkettä, jonka määrä oli pienempi kuin kantaja oli odottanut. Hän ei hyväksy suoritettua laskentaa ja nosti kanteen tätä hallintopäätöstä vastaan Tribunal du travail de Monsissa.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajantasaistettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6), sellaisena kuin jälkimmäinen asetus on muutettuna 30.4.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1248/92 (EYVL L 136, s. 7; jäljempänä asetus).

3 — Jäljempänä ONP tai vastaaja.

6. Laskettaessa vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen enimmäismäärää ONP otti huomioon 21.12.1967 annetun kuninkaan päätöksen [4] 52 §:n 1 momentissa ja asetuksen 46 c artiklassa olevat päällekkäisyyden estävät säännöt. Insalacan jälkeenjääneen eläkkeen pienentäminen johtuu tästä laskentatavasta.

7. Kantaja katsoo, että kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentti, sellaisena kuin sitä on sovellettu, on vastoin asetuksen 46 a ja 46 b artiklaa.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Yhteisön lainsäädäntö

8. Asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa ilmaistaan seuraavanlainen periaate:

"Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia jäsenvaltion lainsäädännön säännöksiä voidaan soveltaa muiden sosiaaliturvaetuuksien ollessa päällekkäisiä tai muun tulon vuoksi, vaikka tällaiset etuudet saavutettiin toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan tai tällainen tulo ansaittiin toisen jäsenvaltion alueella."

9. Asetuksen 46 artiklassa annetaan etuuksia myönnettäessä sovellettavat säännöt.

10. Asetuksen 46 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos jäsenvaltion lainsäädännön mukaan vaaditut edellytykset etuuksia koskevan oikeuden saamiseksi ovat täyttyneet — —, sovelletaan seuraavia sääntöjä:

a) toimivaltainen laitos laskee sille kuuluvan etuuden määrän:

i) yhtäältä ainoastaan sen soveltaman lainsäädännön säännösten mukaan;

4 — Palkattujen työntekijöiden vanhuuseläkettä ja jälkeenjääneiden eläkettä koskevan järjestelmän yleisistä säännöistä annettu kuninkaan päätös (*Moniteur belge*, 16.1.1968), sellaisena kuin se on muutettuna 9.7.1997 annetulla kuninkaan päätöksellä (*Moniteur belge*, 9.8.1997; jäljempänä kuninkaan päätös)

ii) toisaalta soveltaen 2 kohdan säännöksiä;

määrää pidetään tässä a alakohdassa tarkoitettuna teoreettisena määränä;

— — ."

b) toimivaltainen laitos määrää sen jälkeen etuuden todellisen määrän a alakohdassa tarkoitetun teoreettisen määrän perusteella ja tämän laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaan ennen riskin toteutumista täyttyneiden vakuutus- tai asumiskausien keston suhteessa niiden vakuutus- tai asumiskausien kokonaispituuteen, jotka ovat täyttyneet kaikissa kyseessä olevissa jäsenvaltioissa ennen riskin toteutumista."

11. Asetuksen 46 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos jäsenvaltion lainsäädännön vaatimat edellytykset oikeudesta etuuksiin eivät täyty, ellei oteta huomioon 45 artiklan ja/tai 40 artiklan 3 kohdan säännöksiä, sovelletaan seuraavia sääntöjä:

12. Asetuksen 46 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

a) toimivaltainen laitos laskee sen etuuden teoreettisen määrän, jota kysymyksessä oleva henkilö voisi hakea, jos kaikki vakuutus- tai asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet niiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen mukaan, joiden alainen palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja on, olisivat täyttyneet kyseisessä jäsenvaltiossa ja sen soveltaman lainsäädännön mukaan etuuden myöntämispäivänä. Jos tämän lainsäädännön mukaan etuuden määrä on riippumaton täyttyneiden vakuutuskausien kestosta,

"Sillä, jonka etua asia koskee, on oikeus 1 ja 2 kohdan säännösten mukaan laskettuun korkeimpaan määrään kunkin jäsenvaltion toimivaltaiselta laitokselta tämän rajoittamatta niiden pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevien säännösten soveltamista, joista säädetään etuuden myöntävässä lainsäädännössä.

Jos edellä mainittuja säännöksiä sovelletaan, vertailu tehdään soveltamisen jälkeenjäävien määrien kesken."

13. Asetuksen 46 a artiklassa on työkyvyttömyyden, vanhuuden tai jälkeenjääneisyyden perusteella jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti myönnettyjen etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevat yleiset säännökset.

14. Asetuksen 46 a artiklan 1 kohdassa määritellään samanlaisten etuuksien päällekkäisyys seuraavasti:

"— — samanlaisten etuuksien päällekkäisyydellä tarkoitetaan: kaikkien sellaisten työkyvyttömyys-, vanhuus- ja jälkeenjääneiden etuuksien päällekkäisyyttä, jotka on laskettu tai myönnetty saman henkilön osalta täyttyneiden vakuutus- tai asumiskausien perusteella."

15. Asetuksen 46 a artiklan 2 kohdassa määritellään erilaisten etuuksien päällekkäisyys seuraavasti:

"— — erilaisten etuuksien päällekkäisyydellä tarkoitetaan kaikkien sellaisten etuuksien päällekkäisyyttä, joiden ei voida katsoa olevan 1 kohdan mukaan samanlaisia."

16. Asetuksen 46 a artiklan 3 kohdassa täsmennetään sellaisten pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevien säännösten soveltamiseen, joista säädetään jäsenvaltion lainsäädännössä työkyvyttömyys-, vanhuus- tai jälkeenjääneen etuuden ollessa päällekkäinen samanlaisen etuuden tai erilaisen etuuden kanssa, sovellettavat säännöt seuraavasti:

"Seuraavia sääntöjä sovelletaan sellaisten pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevien säännösten soveltamiseen, joista säädetään jäsenvaltion lainsäädännössä työkyvyttömyys-, vanhuus- tai jälkeenjääneen etuuden ollessa päällekkäinen samanlaisen etuuden, erilaisen etuuden tai muun tulon kanssa:

a) Etuudet, jotka on ansaittu toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, tai toisessa jäsenvaltiossa ansaittu muu tulo otetaan huomioon vain, jos ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään ulkomailla ansaittujen etuuksien tai tulon huomioonottamisesta;

b) huomioon otetaan toisesta jäsenvaltiosta myönnettävien etuuksien määrä ennen verojen, sosiaaliturvamaksujen ja muiden henkilökohtaisten pidätysten vähentämistä;

c) huomioon ei oteta niiden toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ansaittujen etuuksien määrää, jotka on myönnetty vapaaehtoisen vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen perusteella;

d) jos pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia säännöksiä sovelletaan vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön nojalla siksi, että se, jonka etua asia koskee, saa samanlaisia tai erilaisia etuuksia toisten jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan tai muiden jäsenvaltioiden alueella ansaittua muuta tuloa, ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön mukaan maksettavaa etuutta voidaan alentaa vain muiden jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan maksettavien etuuksien tai niiden alueella ansaitun tulon määrällä."

17. Asetuksen 46 b artiklassa on seuraavat erityissäännökset, joita sovelletaan samanlaisten etuuksien ollessa päällekkäisiä kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan:

"1. Jäsenvaltion lainsäädännön säännöksiä, jotka koskevat etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista, ei sovelleta etuuteen, joka on laskettu 46 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti.

— — "

B Belgian lainsäädäntö

18. Kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentissa sallitaan tiettyyn enimmäismäärään asti vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen päällekkäisyys.

Toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella myönnetyt jälkeenjääneen eläkkeet otetaan huomioon laskettaessa vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen enimmäismäärää.

19. Kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentissa kuvataan päällekkäisyyden estävä menetelmä.

20. Tämän momentin ensimmäinen kohta koskee tilannetta, jossa "jälkeenjäänyt puoliso voi vaatia yhtäältä palkattujen työntekijöiden eläkejärjestelmän nojalla

jälkeenjääneen eläkettä ja toisaalta *yhtä tai useampaa vanhuuseläkettä* — —, [ja] jälkeenjääneen eläke saa olla yhdessä mainittujen vanhuuseläkkeiden kanssa enintään 110 prosenttia siitä jälkeenjääneen eläkkeestä, jota jälkeenjäänyt puoliso olisi saanut täysien palvelusvuosien perusteella." [5]

21. Tämän saman momentin toinen kohta koskee sellaista tilannetta, jossa "1 kohdassa tarkoitettu jälkeenjäänyt puoliso voi myös vaatia *yhtä tai useampaa jälkeenjääneen eläkettä*". [6] Siinä otetaan käyttöön monimutkainen sääntö, jonka mukaan "jälkeenjääneen eläke saa olla enintään 110 prosentin siitä jälkeenjääneen eläkkeestä, jota saadaan täysien palvelusvuosien perusteella, ja sen summan välinen erotus, joka vastaa vanhuuseläkkeiden — — ja palkatun työntekijän täysiin palvelusvuosiin perustuvaa jälkeenjääneen eläkkeen määriä, kerrottuna sillä osamäärällä tai niillä osamäärillä, jotka ilmaisevat muiden eläkejärjestelmien, itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmää lukuun ottamatta, mukaisten jälkeenjääneen eläkkeiden määrää".

III Ennakkoratkaisukysymykset

22. Koska Tribunal du travail de Mons katsoi, että pääasian ratkaisu edellyttää yhteisön oikeuden tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Onko kansallinen oikeussääntö, jossa säännellään jälkeenjääneen eläkkeen laskentatapaa ja jonka mukaan vanhuuseläkkeen—jälkeenjääneen eläkkeen päällekkäisyyden enimmäismäärää rajoitetaan, jos jälkeenjäänyt puoliso voi vaatia jälkeenjääneen eläkettä toisesta jäsenvaltiosta, 14.6.1971 annetun asetuksen N:o 1408/71 46 a ja 46 b artiklassa tarkoitettu etuuksien pienentämistä koskeva säännös?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko 46 a ja 46 b artiklaa tulkittava siten, että niissä sallitaan vai ei sallita päällekkäisyyslauseketta soveltavan kansallisen laitoksen ottavan huomioon toisen jäsenvaltion järjestelmästä myönnetyn jälkeenjääneiden eläkkeen ja pienentävän kansallisen lainsäädännön mukaista vanhuuseläkkeen—jälkeenjääneen eläkkeen päällekkäisyyden enimmäismäärää?"

23. Esillä olevassa ennakkoratkaisupyynnössä esiintyvä kysymys koskee sitä, onko sellainen päällekkäisyyden estävä kansallinen sääntö, jonka tarkoituksena on pienentää vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen päällekkäisyyden enimmäismäärää sillä perusteella, että jälkeenjääneelle puolisolle on myönnetty toisen

5 — Kursivointi tässä.
6 — Kursivointi tässä.

jäsenvaltion järjestelmästä jälkeenjääneen eläke, asetuksen 46 a ja 46 b artiklassa tarkoitettu pienentämistä koskeva säännös, ja jos näin on, sallitaanko 46 a ja 46 b artiklassa, että kun otetaan huomioon toisen jäsenvaltion järjestelmästä myönnetty etuus, tämän vaikutuksesta niiden etuuksien enimmäismäärä pienenee, joihin hakijalla on oikeus jäsenvaltiossa, jossa hakija on toiminut palkattuna työntekijänä.

IV Oikeudellinen arviointi

A Pienentämistä koskevan säännöksen luonnehdinta (ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys)

24. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään ennen kaikkea, onko kansallinen oikeussääntö, jonka mukaan vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen päällekkäisyyden enimmäismäärää rajoitetaan sillä perusteella, että jälkeenjäänyt puoliso saa jälkeenjääneen eläkettä toisesta jäsenvaltiosta, asetuksessa tarkoitettu etuuksien pienentämistä koskeva säännös.

25. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on määritelty pienentämistä koskevan säännöksen käsite.

26. Asiassa C-143/97, Conti, annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että "kansallinen oikeussääntö on luokiteltava pienentämistä koskevaksi säännökseksi, jos siinä säädetty laskentatapa vaikuttaa siten, että eläkkeen määrä, jota se, jonka etua asia koskee, voi vaatia, pienenee sillä perusteella, että hän saa jotakin etuutta toisesta jäsenvaltiosta".[7]

27. Tämän määritelmän sanamuodon mukaan pienentämistä koskevan säännöksen määritelmä sisältää meitä kiinnostavilta osin kaksi pääasiallista edellytystä.

28. Ensimmäinen edellytys koskee jäsenvaltion ulkopuolista seikkaa. Asianomaisen saamien etuuksien on kuuluttava kahden tai useamman jäsenvaltion oikeusjärjestelmän piiriin.

29. Toinen edellytys koskee kansallisen laskentasäännön tarkoitusta. Tämän säännön pääasiallisena seurauksena on oltava eläkkeensaajalle myönnetyn eläkkeen määrän pieneneminen.

7 — Asia C-143/97, Conti, tuomio 22.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6365, 25 kohta). Ks. myös vastaavasti asia C-442/97, Van Coile, tuomio 18.11.1999 (Kok. 1999, s. I-8093, 25 kohta) ja asia C-161/98, Platbrood, tuomio 18.11.1999 (Kok. 1999, s. I-8195, 25 kohta).

30. Ensimmäisen edellytyksen osalta totean, että kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentti aiheuttaa tulkintavaikeuksia.

31. Tässä säännöksessä on kaksi kohtaa. Sen 1 kohtaa sovelletaan, kun eläkkeensaajalla on oikeus jälkeenjääneen eläkkeeseen ja useampaan vanhuuseläkkeeseen. Sen 2 kohta koskee tilannetta, jossa asianomaisella on oikeus useampaan jälkeenjääneen eläkkeeseen.

32. Totean niiden seikkojen perusteella, joita asiakirjoista käy ilmi, että vastaaja soveltaa Insalacaan tämän säännöksen 2 kohtaa sen 1 kohdan asemasta. Vastaaja perustelee tätä sillä, että Insalaca saa kahta jälkeenjääneen eläkettä, joiden vuoksi on sovellettava kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Tässä säännöksessä ei kuitenkaan sanota nimenomaisesti, että sen tarkoituksena on, että sitä sovelletaan luonteeltaan ulkoisiin etuuksiin eli toisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmän perusteella maksettuihin etuuksiin. Se, ettei säännöksen sanamuoto ole tältä osin selvä, on voinut aiheuttaa sen, että asianosaiset tulkitsevat säännöstä eri tavoin.

33. Komissio vastusti aluksi kantajan kannattamaa tulkintaa. Komissio katsoi, ettei kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelleta luonteeltaan ulkoisiin etuuksiin.

34. Kantaja puolestaan katsoi, että tätä säännöstä sovelletaan erotuksetta ulkoisiin ja luonteeltaan sisäisiin etuuksiin.

35. Komissio muutti kantaansa suullisessa käsittelyssä ja omaksui lopulta kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin laajan tulkinnan.

36. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneellä tuomioistuimella ei liene epäilyksiä kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentista omaksuttavan tulkinnan osalta. Se ei missään vaiheessa vastusta sitä, että vastaaja on ottanut huomioon luonteeltaan ulkoisen eläkkeen eli italialaisen jälkeenjääneen eläkkeen laskettaessa sallittua enimmäismäärää.[8] Se katsoo, että vastaaja on perustellusti soveltanut mainitun säännöksen 2 kohtaa eikä 1 kohtaa.

37. On muistutettava siitä, että yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tulkita

8 — Ks. ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva päätös, s. 4.

kansallista oikeutta ja että on kansallisen tuomioistuimen asia yksin määrittää kansallisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten täsmällinen ulottuvuus. [9]

38. Jos, kuten kansallinen tuomioistuin katsoo, vastaajalla oli oikeus ottaa italialainen jälkeenjääneen etuus huomioon laskettaessa kantajalle myönnettävää enimmäismäärää ja jos se siten oli tulkinnut kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin 2 kohtaa oikein, on todettava, että jäsenvaltion ulkopuolinen edellytys täyttyy hyvinkin.

39. Toisen edellytyksen osalta muistutan, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä omaksuttu pienentämistä koskevan säännöksen käsitteen määritelmä on yksiselitteinen: päällekkäisyyden estävä kansallinen oikeussääntö, jonka johdosta niiden etuuksien määrä, joihin hakijalla on oikeus, pienenee, on pienentämistä koskeva säännös. [10]

40. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee myös erittäin selvästi, että kansallinen tuomioistuin myöntää, että kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin 2 kohtaan sisältyvän laskentasäännön soveltaminen on epäedullista kantajalle. Arvioituaan mainittua kansallista säännöstä kansallinen tuomioistuin tekee päätelmän, jonka mukaan "matemaattisesti tarkasteltuna 2 kohdassa tarkoitettu enimmäismäärä on alempi kuin 1 kohdassa tarkoitettu enimmäismäärä". [11] Vaikuttaa toisin sanoen siltä, että kysymyksestään huolimatta kansallinen tuomioistuin ei epäile päällekkäisyyden estävän kansallisen säännön luonnehtimista pienentämistä koskevaksi säännökseksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

41. Totean samansuuntaisesti, ettei esillä olevan asian asianosaisista kukaan kiistä kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin 2 kohdan vaikutuksia. Kaikki ovat yhtä mieltä myöntäessään, että tätä säännöstä sovellettaessa etuudensaajalle myönnettyjen etuuksien määrä pienenee.

42. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämään kysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallinen oikeussääntö, jossa säännellään jälkeenjääneen eläkkeen laskentatapaa ja jonka mukaan vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen enimmäismäärää rajoitetaan, jos jälkeenjäänyt puoliso voi vaatia jälkeenjääneen eläkettä toisesta jäsenvaltiosta, on asetuksessa tarkoitettu etuuksien pienentämistä koskeva säännös.

9 — Yhdistetyt asiat C-132/91, C-138/91 ja C-139/91, Katsikas ym., tuomio 16.12.1992 (Kok. 1992, s. I-6577, 39 kohta; Kok. Ep. XIII, s. 225) ja asia C-343/96, Dilexport, tuomio 9.2.1999 (Kok. 1999, s. I-579, 51 kohta).

10 — Ks. em. asia Conti, tuomion 25 kohta.

11 — Ks. ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva päätös, s. 4.

B Vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen päällekkäisyyden enimmäismäärän pienentäminen sen vuoksi, että toisen jäsenvaltion järjestelmästä on myönnetty jälkeenjääneen eläke (toinen ennakkoratkaisukysymys)

43. Kun kansallinen sääntö on asetuksessa tarkoitettu pienentämistä koskeva säännös, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy toisella ennakkoratkaisukysymyksellään ennen kaikkea, voiko asuinjäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ottaa huomioon toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella myönnetyn jälkeenjääneiden eläkkeen ja pienentää sen vanhuuseläkkeen ja sen jälkeenjääneen eläkkeen enimmäismäärää, joihin hakijalla on oikeus.

44. Muistutan, että asetuksen tavoitteena on varmistaa jäsenvaltioiden alueella vapaasti liikkuvien työntekijöiden sosiaalisten oikeuksien suojaaminen. [12]

45. Asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa ilmaistaan periaate, jonka mukaan pienentämistä koskeviin säännöksiin voidaan vedota etuudensaajaa vastaan, vaikka kyseessä olisikin toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella saadut etuudet. Asetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaan tästä periaatteesta voidaan kuitenkin poiketa.

46. Asetuksen 46 b artiklan 1 kohta on poikkeus asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa asetetusta periaatteesta. Siinä säädetään, että pienentämistä koskevia säännöksiä ei sovelleta etuuteen, joka on laskettu 46 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti.

47. Muistutan siitä, että asetuksen 46 b artiklaa sovelletaan samanlaisiin etuuksiin. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sosiaaliturvaetuuksia on pidettävä samanlaisina silloin, kun niiden päämäärä ja tarkoitus sekä laskentaperusteet ja myöntämisedellytykset ovat samanlaisia. [13] Asetuksen 46 artiklan 2 kohta koskee suhteutettujen etuuksien myöntämistä. [14]

12 — Tämä tavoite ilmenee nimenomaisesti asetuksen ensimmäisestä perustelukappaleesta, jossa todetaan seuraavaa: "kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen yhteensovittamissäännöt ovat osa henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatetta, ja niillä on tämän vuoksi myötävaikutettava heidän elämäntasonsa ja työolojensa parantumiseen".

13 — Asia 238/81, Van der Bunt-Craig, tuomio 5.5.1983 (Kok. 1983, s. 1385, 13 kohta); asia 171/82, Valentini, tuomio 5.7.1983 (Kok. 1983, s. 2157, 13 kohta; Kok. Ep. VII, s. 185); asia C-325/93, Del Grosso, tuomio 6.4.1995 (Kok. 1995, s. I-939, 24 kohta); asia C-98/94, Schmidt, tuomio 11.8.1995 (Kok. 1995, s. I-2559, 24 kohta) ja asia C-366/96, Cordelle, tuomio 12.2.1998 (Kok. 1998, s. I-583, 19 kohta). Ks. myös asia 197/85, Stefanutti, tuomio 6.10.1987 (Kok. 1987, s. 3855, 12 kohta).

14 — Edellä mainitun asian Del Grosso yhteydessä esittämänsä ratkaisuehdotuksen 9 kohdassa julkisasiamies Van Gerven toteaa, että "itsenäisellä etuudella" on katsottava tarkoitettavan etuutta, joka on laskettu asetuksen 46 artiklan 1 kohdan mukaisesti, eli etuutta, jonka määrä vastaa toimivaltaisen laitoksen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan huomioon otettavien vakuutus- tai asuinkausien kokonaiskestoa ottamatta huomioon muissa jäsenvaltioissa, joiden järjestelmään asianomainen on kuulunut, täyttyneitä kausia. Voin todeta vastakohtaispäätelmänä, että "suhteutetulla etuudella" on katsottava tarkoitettavan asetuksen 46 artiklan 2 kohdan mukaisesti laskettua etuutta eli etuutta, jonka määrä vastaa kaikkien niiden jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan, joiden alainen asianomainen on ollut, huomioon otettavien vakuutus- tai asuinkausien kokonaiskestoa.

48. Esillä olevassa asiassa belgialainen ja italialainen jälkeenjääneen etuus ovat samanlaisia, ja ne lasketaan asetuksen 46 artiklan 2 kohdan perusteella. Näin ollen ne kuuluvat asetuksen 46 b artiklan 1 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen piiriin. Niihin ei voida soveltaa kuninkaan päätöksen 52 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista pienentämistä koskevaa kansallista säännöstä.

49. Totean, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on myös selvää, että jos yhden ainoan kansallisen lainsäädännön soveltaminen osoittautuu etuudensaajalle epäedullisemmaksi kuin asetuksen 46 artiklan mukaisen järjestelmän soveltaminen, kyseisen artiklan säännöksiä on sovellettava. [15]

50. Etuuksien määrä lasketaan kolmessa vaiheessa. Toimivaltainen laitos laskee ensiksi "itsenäisen" etuuden asetuksen 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisesti. Toiseksi se laskee 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdan perusteella "suhteutetun" etuuden tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti. Toimivaltainen laitos vertaa kolmanneksi 46 artiklan 3 kohdan mukaisesti itsenäistä etuutta ja suhteutettua etuutta toisiinsa ja valitsee näistä kahdesta etuudesta suuremman. [16]

51. Toimivaltaisen laitoksen on näin ollen verrattava toisiinsa etuuksia, joita olisi maksettava yksinomaan kansallisen lainsäädännön, päällekkäisyyden estävät säännöt mukaan luettuina, perusteella, ja etuuksia, joita olisi maksettava asetuksen 46 artiklan perusteella, ja annettava siirtotyöläiselle se etuus, jonka määrä on suurempi.

52. Edellä olevan perusteella on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan jälkeenjääneen eläkkeen määrää on pienennettävä, kun asianomainen henkilö saa toisesta jäsenvaltiosta jälkeenjääneen eläkettä, on asetuksen 46 a ja 46 b artiklan vastainen, koska tämän lainsäädännön soveltaminen on epäedullisempi kuin asetuksen 46 a ja 46 b artiklan soveltaminen.

15 — Yhdistetyt asiat 116/80, 117/80, 119/80—121/80, Celestre ym., tuomio 2.7.1981 (Kok. 1981, s. 1737, 15 kohta); em. asia Van der Bunt-Craig, tuomion 15 kohta; asia 128/88, Di Felice, tuomio 18.4.1989 (Kok. 1989, s. 923, 9 kohta); asia C-5/91, Di Prinzio, tuomio 18.2.1992 (Kok. 1992, s. I-879, 16 kohta) ja asia C-31/92, Larsy, tuomio 2.8.1993 (Kok. 1993, s. I-4543, 12 kohta).

16 — Em. asia Di Prinzio, tuomion 19 kohta.

Ratkaisuehdotus

53. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella esitän, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi Tribunal du travail de Monsin esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1) Kansallinen oikeussääntö, jossa säännellään jälkeenjääneen eläkkeen laskentatapaa ja jonka mukaan vanhuuseläkkeen ja jälkeenjääneen eläkkeen enimmäismäärää rajoitetaan, jos jälkeenjäänyt puoliso voi vaatia jälkeenjääneen eläkettä toisesta jäsenvaltiosta, on sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajantasaistettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83, sellaisena kuin jälkimmäinen asetus on muutettuna 30.4.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1248/92, 46 a ja 46 b artiklassa tarkoitettu etuuksien pienentämistä koskeva säännös.

2) Päällekkäisyyden estävän, sellaisen kansallisen säännön soveltaminen, jonka mukaan jälkeenjääneen eläkkeen määrää on pienennettävä, kun asianomainen henkilö saa jälkeenjääneen eläkettä toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, on asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajantasaistettuna asetuksella N:o 2001/83, sellaisena kuin jälkimmäinen asetus on muutettuna asetuksella N:o 1248/92, 46 a ja 46 b artiklan vastainen, jos tämän lainsäädännön soveltaminen on epäedullisempi kuin mainitun asetuksen 46 a ja 46 b artiklan soveltaminen.